

Piliavietės archeologiniai tyrimai pradėti 1999 m. (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 339–341). Tada darbai buvo vykdomi piliavietės PV ir PR pakraštyje ir pylime. Aikštelės pakraštyje aptiktas apie 0,5 m storio XVI–XVII a. kultūrinis sluoksnis, nustatyta, kad pylimas neturėjo papildomų mūro ar medinių konstrukcijų.

2000 m. piliavietėje buvo ištirti 4 plotai (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 123–124). Š pylimo pakraštyje rasta spėjamo gynybinio griovio vieta, į Š nuo rūmų, prie Siesarties, lokalizuota buvusio medinio dvaro pastato vieta, piliavietės P pakraštyje aptikta buvusio žemių pylimo vieta, pilies kiemo V pakraštyje rasta pavienių brūkšniuotosios keramikos fragmentų.

2001 m. rasta buitinės keramikos fragmentų, datuotinių pilies egzistavimo laikotarpiu (XVI a. antrąja pusė–XVII a.) (žr. *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 153).

2002 m. tyrinėta piliavietės žemės pyli-

mo išorinė ir vidinė pusė (žr. *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 135–136).

2003 m. tyrinėto ploto vieta – piliavietės kiemo centrinė dalis į P nuo 2002 m. kasto ploto, apie 10 m į Š nuo keliuko per piliavietės kiemą, apie 40 m į Š nuo medinio sodybos namo, esančio šiame kieme. Perkasos ilgis – 20 m, o plotis V–R kryptimi 5 m. Velėnos sluoksnis visame paviršiuje – nuo 10 iki 20 cm, po ja – labai plonas, iki 10 cm pilkos žemės sluoksnis, giliau – smėlis, nejudinta žemė. Perkasa kasta iki 0,5 m gylio. Tai tik rodo, kad piliavietės kiemas, kaip ir įprasta tokiuose objektuose, buvo įrengtas galbūt prieš tai niveliavus ir išlyginus reljefą, vėliau jame nebuvo jokių statinių.

BALTADVARIS CASTLE SITE

In 2003 the area of 100 m² was explored in the yard centre of the Baltadvaris castle site (Molėtai district). No cultural layer was found there.

DUBINGIŲ PILIAVIETĖ

Albinas KUNCEVIČIUS, Rimvydas LAUŽIKAS

2003 m. vasarą buvo atlikti archeologiniai Dubingių (Molėtų r.) piliavietės tyrimai (57 pav.). Rašytiniuose šaltiniuose minima, kad nuo 1334 m. XIV–XV a. vietovė priklausė Lietuvos didiesiems kunigaikščiams. Prieš 1430 m. Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas piliavietėje pastatė katalikų bažnyčią, apie 1508 m. ji atiteko Radviloms. XVI a.–XVII a. pirmojoje pusėje Dubingiai buvo vienas svarbiausių Radvilų giminės centrų. XVI a. viduryje Mikalojus Radvila Rudasis perdavė katalikų bažnyčią evangelikams reformatams, o apie 1620 m. Jonušas Radvila pastatė nau-

ją, mūrinę šventovę, kurios rūsiuose buvo laidojami žymiausi Radvilos. XVIII a. Dubingiai prarado turėtą reikšmę. Piliavietėje buvę mūriniai rūmų bei bažnyčios ir mediniai ūkiniai pastatai nebebuvo remontuojami, apleisti ir vėliau savaime sugriuvo.

Archeologinių tyrimų tikslas buvo Dubingių piliavietėje pradėti ilgalaikius tyrimus, pirmaisiais tyrimų metais nustatyti kultūrinio sluoksnio intensyvumą piliavietės pakraštyje ir pradėti buvusios bažnyčios tyrimus.

2003 m. Dubingių piliavietėje tyrinėta senųjų bažnyčių vieta ir piliavietės PV pakraš-

57 pav. Dubingių piliavietė (vaizdas iš rytų, aukštis apie 400 m). *R. Kraujalis nuotr.*
 Fig. 57. Dubingių castle site (the east prospect, the approximate height – 400 m).

tys. Iš viso ištirtas 72 m² plotas: perkasa 1 – 42 m² ploto ir perkasa 2 – 30 m² ploto. Perkasa 1 kasta senųjų bažnyčių vietoje, o jos PR kampo koordinatės yra 55 laipsniai 03'' 31,7500'' šiaurės platumos ir 25 laipsniai 26'' 42,1000'' rytų ilgumos, žemės paviršius apie H_{abs} 180,39 m. Perkasa 2 kasta piliavietės PV pakraštyje, apie 250 m į ŠR piliavietės šlaitu nuo medinio tilto per Asvejos ežerą, į ŠV nuo įdubimo – rėvos šiame šlaite, į PV nuo buvusių rūmų vietos, apie 5 m į PR nuo gelžbetoninio elektros stulpo PV atramos. Perkasoje ŠR kampo koordinatės yra 55 laipsniai 03' 32,00'' šiaurės platumos ir 25 laipsniai 26' 49,4444'' rytų ilgumos. Žemės paviršius perkasoje šlaito link kiek žemėja ir yra nelygus, svyruoja tarp H_{abs} 179,00–178,90 m. Taip pat buvo nuvalytas ir nufotografuotas senosios

Dubingių evangelikų reformatų bažnyčios apsidės pamatų viršus.

Bažnyčių šventoriaus vietoje atidengta 16 geriau išlikusių griautinių kapų ir aptikta ne mažiau kaip 15 žmonių palaikų iš suardytų kapų. Palaidojimai datuojami XVI a. antrąja puse–XVIII a. pirmąja puse. Visi kapai krikščioniški (greičiausiai evangelikų reformatų). Mirusieji guldyti aukštelninki, rankos sudėtos prie šonų, ant klubų ar juosmens. Kapai orientuoti lygiagrečiai su XVII a. evangelikų reformatų bažnyčios pastatu (R–V ašis). Visi kapai be įkapių. Tyrimų metu perkasoje 1 atidengti paskutiniosios, XVII a. pradžioje statytos Dubingių evangelikų reformatų bažnyčios Š sienos pamatai. Pamatų mūrijimo technika bei medžiagos yra būdingos Lietuvos renesansinei statybai, jie mūryti iš įvai-

raus dydžio (0,1–0,5x0,18–0,9 m) netašytų riedulių ir 28,5–31,8x13,5–16,3x6–8,9 cm dydžio plytų. Riedulių eilės perklotos 2–5 plytų eilėmis, kurios dėtos tiek trumpainiais, tiek ilgainiais į išorę. Į vertikalius tarpus tarp akmenų taip pat įmūryta plytų trumpainiais į išorę. Plytų rišimo būdas eilėse ne visur tvarkingas, tačiau kai kuriose pamatų vietose galima išvėlgiti renesanso pavyzdžiu kaitaliojamas ilgainių bei trumpainių plytų eiles. Šios sienos pamatų P dalyje rasti vėliau užmūryto pilioriaus fragmentai. Šios sienos pamatų išorinė dalis greičiausiai buvo išlietas klojinys. Apsidės pamatų išoriniai kampai sutvirtinti didesniais (apie 0,5 m skersmens) rieduliais. Kai kurios apsidės pamatų vietos yra sutvirtintos ištisiniu akmenų mūru, kad geriau atlaikytų laidojimo kriptos, buvusios po presbiterijos grindimis, skliautų plėtimo jėgą. Pamatų viršus užbaigiamas plytų eilėmis, kurios greičiausiai tolygiai perėjo į plytinių sienų mūrą. Tyrimų metu perkasoje 1 taip pat rasta vienalaikių su pamatais (XVII a. pradžios) plytų, skiedinio, balta bei pilka spalva dažyto sienų tinko bei tiksliai nedatuotų (XVI–XVII a.) čerpių fragmentų.

Perkasoje 2, pilia vietės aikštelės pakraš-

tyje, po nestoru velėnos sluoksniu rastas nuo 1 iki 1,2 m storio juodos žemės kultūrinis sluoksnis, kurio viršutinėje dalyje aptikta XVII a. būdingų radinių: plokštinių, herbais puoštų koklių fragmentų, Jono Kazimiero šilingas. Giliau rasti radiniai: gotikinio stiliaus koklio fragmentas, cilindrinės spynos, kurie gali būti datuoti bent jau XV a.–XVI a. pirmąja puse. Pilia vietės pašlaitėje, apie 0,8–1 m gylyje, rasta apie 3 m pločio ir iki 0,8–1 m gylio ištisinė akmenimis užversta griova. Jos iškasimo laiką ir paskirtį turėtų parodyti tolesni tyrimai, kurie padėtų nustatyti ir šios griovos tolesnę kryptį.

Archeologinius tyrimus Dubingių pilia vietėje numatyta tęsti ir 2004 m.

DUBINGIAI CASTLE SITE

In 2003 archaeological explorations of the Dubingiai castle site (Molėtai district) were started. In the location of the old church and at the south-western edge of the castle site, the total area of 72 m² was explored where 16 inhumations dated to the 16th–18th centuries, the remains of the church and the cultural layer up to 1.2 m thick dated to the 15th–17th centuries containing fragments of pottery and tiles were found.

VILNIAUS ŽEMUTINĖS PILIES PIETINIO KORPUSO PRIEIGOS

Egidijus OŽALAS

2003 m. buvo tęsiami 1987 m. pradėti Vilniaus žemutinės pilies Valdovų rūmų tyrimai. Tyrimai vyko į P nuo rūmų P korpuso (plotas 8), jų ilgis, skaičiuojant iš V į R palei rūmų P korpusą, siekė 60 m, plotis Š–P kryptimi skaičiuojant nuo rūmų P korpuso pietinės sienos pamatų P krašto, nuo 1 iki 13 metro siekė 16 m. Nuo 14 iki 18 metro tyri-

mų plotis sumažėjo nuo 16 iki 11 m. Nuo 19 iki 60 metro tiriamo ploto plotis siekė 11 m. Bendras tyrimų plotas kartu su 1989–2002 metų perkasomis siekė apie 665 m². Tyrimai nuo dabartinio žemės paviršiaus vyko apie 250 m². Sprendžiant iš ankstesnių archeologinių tyrimų ataskaitų, iki įžemio buvo ištirta apie 80 m².